

Sotimatta sitovat Ukrainaa

Valko-Venäjän & Transnistrian rooli Venäjän ”erikoisoperaatioissa”

Nico Lamminparras

Tiivistelmä

Vaikka Ukrainan-sota käy syyskuussa 2022 seitsemättä kuukauttaan, ovat alkuvaiheen seurannan jälkeen sotilaallispoliittiset arviot pohjoisen Valko-Venäjän ja lounaisen Transnistrian osuudesta jääneet taustalle.¹ Toki Venäjän vetäytyminen Pohjois-Ukrainasta siirsi ”erikoisoperaation” painopisteen itään ja etelään, historian Novorossijan laajenemisreitille. Analyysipimento on erikoinen siksikin, että Minsk perusti uuden Eteläisen sotilasalueen ja laskee ilmapuolustuksensa venäläispatteristojen varaan. Itä-Moldovassa tunnustamattomassa Transnistriassa on 7500 oman sotilaan lisäksi Venäjän Asevoimien Operatiivisen Ryhmän 1500–1900 sotilasta valvomassa Cobasnan neuvostoaikeista asevarikkoa ja Dnestrin suojavyöhykettä. Sotatieteellis-laadullinen tarkastelu 1.7.–5.9.2022 osoittaa kuitenkin, että vanhentuneen kaluston ja kroonisen miehistöpulan vuoksi sekä Valko-Venäjän että Transnistrian roolina Ukrainan-invaasiassa on muodostaa sodaton sivusta – kumpikin sitoo ukrainalaisvoimia ja rajoittaa Kiovan toimintasuuntia.

Abstract

Ukraine’s Phony Flanks

The Roles of Belarus and Transnistria in the Russian ”Special Operation”

Though the war in Ukraine entered its seventh month in late August 2022, the military-political evaluations on Belarus and Transnistria’s role in the operation are remarkably scarce.² This lack is extraordinary, not least because

-
- 1 Tekijän erikoisosaamista osoittaen tämä analyysi jätettiin toimitukseen prikituoreena 5.9, mutta IT-ongelmat estivät sen loppupäivityksen kunis enää pdf-vedoksen saattoi 14.12. oikoluukea. Kentällä ei tilanne tosin ole siiheksi muuttunut mitenkään siten, ett-eikö sitä tässä olisi vähintään rivien välissä vihjattu.
  - 2 As a showcase of the author’s expertise this as-of-now analysis was handed over to the editorship fresh on September, 5th, but unfortunate IT-issues impeded its update till December, 14th, the date of the proof reading. Yet, on the bellicose scene no such events (have) manifested which were not at least implied in the text or between its lines.

Minsk launched a new Military Command South and counts on Russian anti-air defence units. In addition to Transnistria's own personnel of 7500 men, the 1500–1900 soldiers of the Operational Group of Russian Forces safeguard the ex-Soviet arms depot in Cobasna and patrol the Dniester buffer zone. A military-qualitative analysis from July, 1st, to September, 5th, reveals that due to the aged equipment and a continuous under-manning both Belarus and Transnistria function as phony flanks – they bind Ukrainian forces and limit Kiev's options.

Alun perin lännessä pikamarssiksi Kiovaan povattu Venäjän hyökkäys Ukrainaan kääntyi Ukrainan itsenäisyyspäivänä 24.8.2022 seitsemännelle kuukaudelleen. Turtumus sotautisiin on tietenkin ymmärrettävää, mutta erikoisesti Ukrainan naapurimaat Valko-Venäjä³ ja Moldova⁴ – erityisesti sen itäosan tunustamaton tasavalta Transnistria – ovat alkuvaiheen jopa hektiseksi kohonneen raportoinnin jälkeen painuneet pimentoon. Tämä siitäkin huolimatta, että viimeistelypäivänä 5.9.2022 valkovenäläisiä osallistuu Venäjän strategiseen Vostok-suursotaharjoitukseen (МОРБ, 2022a) ja siitä, että Transnistrian presidentti Krasnoselski pidensi ukaasillaan 22.8.2022 tasavallassa voimassa olevaa korkeaa ”keltaista” terroriuhkatasoa 15 vuorokaudella (Президент, 2022a).

Tässä sotatieteellistä teemaa lähinnä siviilimenetelmin tutkivassa artikkelissa kuron tietokatvetta umpeen vertailemalla sitä, miten yhtäältä Valko-Venäjän asevoimien ylipäällikkö Aljaksandar Lukašenka (Aleksandr Lukašenko) ja toisaalta Transnistrian asevoimien ylipäällikkö Vadim Krasnoselski käsittelevät diskursseissaan ao. tasavallan sotilaspoliittista tahtotilaa sekä sitä, millaisina nämä näkevät tasavaltojensa sotilaalliset Venäjä-suhteet. Keskittyminen kummankin maan presidentti-instituution julkilausumiin on perusteltua jo siksi, että presidentti on Valko-Venäjällä perustuslain §84.28 ja Transnistriassa perustuslain §63.1 mukaan asevoimien ylipäällikkö (ПРБ, 2022a; Президент, 2022b). Valtionpäämiesten lausunnot paaluttavat siten keskustelun suuntaa ja rakentavat sen raameja – Transnistrian osalta erityisesti, koska on kulunut 30 vuotta siitä, kun Dnestrillä puhkesi täysimittainen sota ja kun Venäjän rauhanturvaoperaatio käynnistyi⁵.

---

3 Tekijä käsittelee Valko-Venäjän korkean profiilin sotilaspoliittista kehitystä lokakuussa 2022 ilmestyneessä katsauksessa, ja siksi tämä artikkeli fokusoituu lähemmin strategiisiin ja joukkotuotantonnollisiin näkökulmiin sekä Transnistrian asevoimiin yleisesti. Tarkemmin, ks. Lamminparras (2022f).

4 Moldova jää tarkastelusta pois, sillä sen presidentti Maia Sandu heti Ukrainan-invaasion käynnistyttyä 24.2. pyysi parlamentilta hätätilan julistamista sekä liitti maansa hyökkäyksen ”yksimielisenä tuominnan maailmanyhteisön” joukkoon; Ukrainan-Moldovan suhteet ja OGRF vuonna 2021 ks. Lamminparras 2023, 9, 12, 14–17.

5 Sota Dnestrillä ks. Lamminparras 2014a, 60–62, 72–76; ibid. 2014b, 42; rauhanturvajou-

Kuten jatkosta harmiksi käy ilmi, alkuperäislähteiden muututtua osin taivoittamattomiksi pitää sekä Valko-Venäjän asevoimien että Transnistriassa majailevan Venäjän Asevoimien Operatiivisen Ryhmän (OGRF)⁶ sotilasmääriä ja varustusta käsitellä toisen käden analyysien kautta⁷. Toki relevanteinta ovat konkreettiset pääluvut ja kalusto, ei se, mistä ne löytyvät – ja onneksi niin OGRF:n kuin sen alaisen rauhanturvapataljoonan uutisointi löytyy Venäjän Puolustusministeriön sivustolta. Näitä tietoja paitsi molemman valtionpäämiehen viestintään, myös päivántasaista kontekstia selventäviin vierasmaalaisiin uutisiin vertaillen tutkimus tuottaa sekä sotilaalliseen että muuhun keskusteluun yleiskuvan Valko-Venäjän ja Transnistrian roolista lähihistoriassa ja Ukrainan-sodan ajalla sekä näiden yhteistyöstä Venäjän Asevoimien kanssa.

Artikkeli käynnistyy väljän teoreettis metodisen viitekehyksen ja tutkimuskysymysten avaamisesta, jossa yhteydessä myös aineisto arvioidaan. Tästä jatkaa Valko-Venäjän asevoimien ja Transnistriaan sijoitettujen venäläisosastojen yhdistetty historiikki, jota seuraa kaksi lukua päivänpolttavan, ellei ruudinkäryisen, tilanteen arviointia. Huomionarvoista on, että pyrin kuvaamaan pikemminkin Valko-Venäjän ja Transnistrian sotilaspolitiikan yleisiä piirteitä kuin esitän sotatieteellisen tutkielman valkovenäläisestä tai Dnestrin varren venäläisestä taisteluvalmiudesta, ja siten toivon tavoittavani puolustustutkimuspiirejä laajemman yleisön.

Sotatiedettä siviilimenetelmin

Kapeasti nähdyn sotilaallisen arvion sijaan yleisesityksen tarvetta korostaa sekin, että kotimainen materiaali Valko-Venäjältä on niukkaa. Arto Luukkasen toimittama opiskelijaesseeitä maan kielestä, politiikasta, historiasta ja kulttuurista sisältävä kirja ilmestyi ensimmäisenä suomenkielisenä yleisesityksenä 13 vuotta sitten (Luukkanen, 2009). Viimeistelyhetkellä 5.9. iltapäivällä Helsingin yliopiston Helka-haussa 'Valko-Venäjä' tuottaa kymmenen osumaa, joista mai-

---

kot Dnestrillä ks. *ibid.* 2013 ; Moldovan ja Transnistrian presidenttien diskurssit sodasta 1992 kolmekymmenvuotismuisteloissa maaliskesäkuussa 2022 ks. Lamminparras (tulossa).

6 Оперативная группа российских войск в Приднестровском регионе Республики Молдова (ОГРВ ПРРМ), englanniksi Operational Group of Russian Forces, josta tavanomaisin lyhenne OGRF; Moldovan ja Transnistrian presidenttien diskurssit Venäjän Asevoimien Operatiivisesta Ryhmästä 2020-2021 ks. Lamminparras (2023).

7 Tätä ongelmaa tutkija nimittää valmiiksi muodostetun tulkin dilemmaksi. Se edellyttää kaksin-, ellei kolminkertaista kritiikkikierrosta, joka artikkelin mitassa saattaa koitua ylipitkäksi. Tottahan kriittinen, kirjallisuuden ja aineiston vuoropuhelua hyödyntävä, lähestymistapa muutenkin läpäisee materiaalit.

nittakoon samainen Luukkaseen teos, Meriahon opinnäyte Euroopan unioni ja Valko-Venäjä: Onko EU normatiivinen valta? (2019) sekä Saarisen kirja Valko-Venäjän SNT:sta ennen suuria puhdistuksia (2021).

Tekijän lokakuussa julki tuleva katsausanalyysi Valko-Venäjän sotilaspolitiikasta 2022 on näin mitä ajankohtaisin, mutta samalla yksi harvoista kotikielisisistä tietolähteistä (Lamminparras 2022f). Samoin tämä Minskin sekä Tiraspolin sotilaallisia näkemyksiä ja intressejä vertaileva analyysi enentää tietoavaruuttamme otollisella hetkellä. Nämä kaksi myös täydentävät kansainvälistä tutkimuskenttää, esimerkiksi Google Scholarissa 5.9. iltapäivästä sanan 'Belarus' ensimmäisen tulossivun 10 osumasta jopa kolme käsittelee lääketieteellisiä aiheita, ja vain Marples (1999) ja Korosteleva ym. (2003) ovat kokonaisteoksia.

Silmiinpistävää on, että kahdeksan kymmenestä osumasta on liki 20 vuoden takaa ja uusimmatkin noin 10 vuoden. Sama on havaittavissa muussakin kirjallisuudessa, ikään kuin vuosina 2000–2014 Valko-Venäjä ei olisi juuri kiinnostanut akateemista maailmaa – eikä liioin paikallisia (valkovenäläishistoriikkeista ks. esim. Мірановіч 2003; Туронак 2006). Myös Venäjän ja Valko-Venäjän 1990-luvun turvallisuuspoliittisen ja/tai sotilaallisen integraatiotutkimuksen esimerkit Perepelitsa (1999), Nikonov (1999), Sannikov (2002), Drakokhrust & Furman (2002), Мікалаеў (2002) ja Ціхаміраў (2002a; 2002b) ovat nekin parinkymmenen vuoden takaa.

Transnistrian (konfliktin) ja Moldovan osalta ei materiaalin vanheneminen ole uhkana. Päinvastoin, Krimin ja Itä-Ukrainan tapahtumat näyttävät peräti moninkertaistaneen kiinnostuksen ja sitä myöten tutkimusjulkaisut. Tekijä itse on suomeksi käsitellyt Transnistriaa ammattiartikkelissaan (Lamminparras, 2013), opinnäytteessään (ibid., 2014a) sekä siitä tuotetussa artikkelissaan (ibid., 2014b). Joulukuusta 2021 toukokuuhun 2022 samainen väitöskirjatutkija kommentoi ensin Venäjän asevoimia Ukrainan ympäristössä ja sodan syytystä todennäköisiä sotapolkuja, Moldovaan ja Transnistriaa sekä haastattelussa etenkin jälkimmäisten olemusta ja roolia Ukrainan-sodassa (ibid., 2021; 2022a; 2022c; 2022d; 2022e).

Väitöskirjatutkijan työn alla ovat Dnestrin ja Tighina/Benderin muinaista ja antiikin, keskiajan sekä 1500–1700-lukujen sotahistoriaa valottavat artikkelit. Romaanisen heimon, Romanian, Moldovan ja Transnistrian yleisestä menneisyydestä on tuoreita paikallisia ja kansainvälisiä teoksia, eittämättä Ukrainan viime vuosien synnyttämän Itä-Euroopan tutkimusaallon siivittämänä (ks. esim. Morgione, 2015; Dulgheru, 2016; ibid., 2018; Бабилунга, 2015; ibid., 2020a; 2020b; Jacquet, 2017; González Martín ym. 2017; Cazac, 2021). Arvioita Ukrainan kriisin vaikutuksesta Moldovaan – tai päinvastaisesta ilmiöstä – ovat tuottaneet Albu (2015), Ciurea (2015), Croitoru (2015), Нечаєва-Юрійчук (2015), Филипенко (2018) ja Харитоновна (2019a).

Tuoreudestaan huolimatta analyysien soveltumista nykyiseen, avoimen sodankäynnin tilanteeseen, sopii epäillä – pahin skenaariorohan on toteutunut. Tieteenalallisesti ja metodisesti lähimpänä tätä artikkelia lienevät Chelarun Transnistrian ja Moldovan identiteettejä ja representaatioita analysoivia artikkelit (2020a; 2020b) sekä Mitrofanovan artikkeli tasavallan nation-buildingistä (2015), mutta Chelarulla on erikoisen vähän alkuperäisaineistoa, ja ylipäänsä tekstien fokus on vahvasti sosiologinen. Niinpä tämä sotilaspoliittista tahtotilaa hahmotteleva artikkeli pyrkii ladunavaajaksi ja sillanrakentajaksi siviili- ja sotatieteiden välille.

Tutkimusasetelma

Toisin kuin monesti sotatieteissä, tämän artikkelin metodiikassa yhdistyvät konfliktin-⁸ ja historiantutkimuksen menetelmät sekä diskurssianalyysi. Vaikka sotilastutkimukselle ote kalskahtaa etäiseltä, niin ajantasaisen tilanteen kuin politiikan päämäärien selvittely vaatii diskurssien (samoin kuin niiden puuttumisen) tarkastelemista – suorituskykyhän muodostuu voimasta + *tahdosta*. Sen luotaaminen, kuinka Valko-Venäjän ja Transnistrian sotilaspoliittinen rooli paikallisesti ymmärretään – tai oikeammin, kuinka se halutaan ymmärrettävän – ja miten teemasta keskustellaan, tähtää tutkimuskohteiden sosiaalisen kieliopin, eli julkisten ja piilevien vuorovaikutusnormien, selvittämiseen (Siljander 1995, 111–114).

Tässä yhteydessä aineisto lähtökohtaisesti kuvaa jotakin, jolla on itsenäinen merkitys ao. sosiaalisessa (kieli)yhteisössä. Kuitenkin kaikkea puhe- tai esitystoimintaa määrittää se, että ilmiölle tietoisesti tai tietämättä lisätään merkityksiä, ellei jopa näytetä se määriteltyä ja/tai sen osoittavan valikoituun päämäärään (*ibid.*, 122.). Samalla on muistettava, että laadullisessa tutkimuksessa aineisto saattaa osoittautua teoreettisen pohdinnan astinlaudaksi, työkaluksi tai peräti ytimeksi (Eskola ym. 1998, 16, 146), mikä tuottaa tutkijalle haasteen

---

8 Konfliktintutkimuksesta taustalla välkkyvät erityisesti V.P. Gagnonin teoria Serbian sisäisestä etnisestä valtataistelusta niin Kroatian kuin Bosnian sotien lietsomisen taustana 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa. Vaikka Gagnon kahdesti mainitsee kielenkäytön osana lietsontaa, hän ei kielentutkimuksen ja diskurssianalyysin metodein pohdi, millaisin ilmaisuin ja termein sekä millaisessa kehyksessä tämä tapahtuu, saati saavuttaisi päämääränsä. NL:n/Venäjän SFNT:n paralleeliin kehitykseen Gagnon viittaa vain muutama kerran, joista viimeisin on hänen varsinaiselle teemalleen ja tutkimuskaudelleen varsin etäinen. Ks. Gagnon (1994); yo. puutteiden vuoksi tekijä väitöskirjatyössään on taipuvainen hahmottelemaan uutta yhdistelmäteoriaa 'kynnisiä kielipelejä' (Cynical Discourse Games).

järjestää havaintonsa, mutta parhaimmillaan mahdollisuuden kehitellä teoria-
raameja aineistovetoisesti (ibid., 14–15, 19).

Tätä toisinaan lentävänkin pohdiskelun mahdollistavaa tutkimusotetta hyö-
dyntäen arvioin päivänkohtaisia kehityskulkuja Valko-Venäjän ja Transnistrian
asemassa. Tutkimuskysymyksinä toimivat:

- millaisena Lukašenka ja Krasnoselski esittävät tasavaltansa roolin suhtees-
sa Ukrainan tilanteeseen?
- kuinka nämä kuvailevat tasavaltansa sotilaallisia Venäjä-suhteita?

Asetettaessa presidentti-ylipäällikköjen esitykset vastakkain ja vierekkäin pai-
kanpäällisen sekä ukrainalaisen ja/tai muunmaalaisen materiaalin kera kriitti-
syys kumuloituu. Ohessa raottuu ikkuna tämänpäiväiseen Valko-Venäjän ase-
voimien ja Transnistrian venäläisjoukkojen suorituskykyyn. Vaikka fokuksessa
ovat sotilaspolitiikan suuret linjat, näin huomiotta eivät jää kentänpöytä kehi-
tyssuunnat.

Jälkimmäisen kannalta on oudoksuttavaa, että Valko-Venäjän ja Transnistrian
Puolustusministeriöiden sivustoista ainoastaan sosiaaliseen mediaan on pääsy
(МОРБ; minoboroni), kun taas viralliset sivustot eivät aukea (МАРБ, 2022a;
ibid. 2022b; МОПМР, 2022). Valko-Venäjän puolustusministeri Viktor Hre-
ninin lausunnoista voi lukea maan laajimmasta tietotoimistosta БЕЛТА:sta
(БЕЛТА, 2022a; Hreninistä ks. esim. ibid., 2022b; 2022c), kun taas maan ase-
voimien Армия-lehden sivu aukeaa, mutta jutut ovat maksumuurin takana (ks.
esim. ВСРБ, 2022). Kuitenkin transnistrialainen verrokkimateriaali harmilli-
sen epäkäytännöllisenä pudottaa nämä lähdevaihtoehdot pois: virallisista tie-
dotusvälineistä aukeavat vain Первый Приднестровский:n Facebook-sivusto
(ПП, 2022a; 2022b) sekä Новости Приднестровья:n Facebook- ja Vkontakte
-sivustot (НП, 2022a; 2022b, 2022c).

Valko-Venäjän ja Transnistrian Puolustusministeriöiden sivustojen poissa-
olo on mitä ikävintä tutkimusaiheen kannalta, mutta onneksi tuoreita analy-
sejä löytyy Virosta ja Romaniasta. Analyytikko Konrad Muzyka käsittelee
valkovenäläistä sotilasvoimaa kattavasti (2021), kun taas Eugen Strauțiu &
Mihai Melinte arvioivat Dnestrin varrelle sijoitettuja venäläisjoukkoja terävästi
(2021). Vaikka olennaisinta ovat puhtaasti mekaaniset sotilasmäärät ja kalustotie-
dot, yhtä kaikki toisen käden tekstejä tulee arvioida samaisella tutkimusotteella.

Tutkimusaineisto

Olen tätä artikkelia varten käynyt läpi yhtä lailla Valko-Venäjän kuin Transnist-
rian presidentinhallinnon viestinnän ajalla 1.7.–2.9., ensimmäisen rajausperi-

aatteen ollessa sisällön kietoutuminen Venäjän-sotilassuhteisiin, Ukrainaan ja/tai sotilasasioihin. Tällöinkin karsin sellaiset tiedotteet/tervehdykset, tapaamiset ja puheet, joiden tutkimusteemasidonnainen substanssi käsitti ainoastaan muutaman virkkeen, sekä ylipäällikköjen tavanomaiset tervehdykset juhlapäiväänsä viettävälle joukko-osastoille. Krasnoselskin suurempi haastattelumäärä tuotti epätasapainoisen materiaalin, ja päädyin lopulta hylkäämään haastattelut aineistona: sen lisäksi, etteivät ne tuottaisi olennaista lisäinformaatiota, arviot tulisi vielä huomioida mekaaniset seikat, kuten erilaisten julkaisualustojen vaateet ja kysymysmuotoilujen vaikutus.

Yhtäpitävästi perustuslain §17 mukaan (ППБ, 2022a) on Valko-Venäjän presidentinhallinnon tiedotus sekä valkovenäjäksi että venäjäksi⁹, kun taas Transnistrian vastaava käyttää perustuslain §12 huolimatta yksin venäjää (Президент, 2022b). Kiintoisasti БЕЛТА:n ja Valko-Venäjän presidentinhallinnon sivuston suurimmat osoitteet – belta.by & president.gov.by – ohjautuvat venäjän- tai englanninkieliselle sivustolle. Valkovenäläinen versio edellyttää lisäystä komentoriviin, eli sivustot löytyvät blr.belta.by ja president.gov.by/be.

Valko-Venäjän tapauksessa olen tutkinut molemmat kieliversiot, eikä tiedotuksen sisältö tai pituus vaihtele kielen muuttuessa, paitsi Lukašenkan 1.9. avoimen luennon tapauksessa. Venäjän ja valkovenäjän samankaltaisuutta osoittaakseni, etenkin alkuperäisilmaisun myös lukijalle säilyttäakseni, liitän valkovenäläiset sitaattit kaksikielisinä ja transnistrialaiset lainaukset venäjäksi. Toisijaiset lähteet ja varsinkin kirjallisuus edellyttävät ukrainaa, venäjää, englantia, viroa, valkovenäjää, romaniala/moldovaa, espanjaa, italiaa, ranskaa, (serbo)kroaattia, ruotsia ja suomea.

Otanta koostuu näin kahdeksasta aineistoyksiköstä, neljästä Valko-Venäjältä ja neljästä Transnistriasta, jotka toki ovat sangen valikoidut, mutta avaa-
vat hyvin tasavaltojen johdon näkemyksiä ja käsityksiä. Valko-Venäjältä ovat Lukašenkan puhe maan itsenäisyyspäivän seppeleenlaskussa 3.7. (ППБ, 2022b), puhe vastavalmistuneille upseereille 12.7. (ibid., 2022c), tervehdys ukrainalaisille Ukrainan itsenäisyyspäivänä 24.8. (ibid., 2022d) sekä Lukašenkan pitämä avoin luento Tieteiden päivänä 1.9. relevanteilta osiltaan (ibid., 2022e). Kiintoisa ja sangen perinpohjainen Lukašenkan maan itsenäisyyspäivän aattopuhe 2.7. (ibid., 2022f), jonka alkuosa valkovenäjäksi vaati puhujalta silminnähtävää keskittymistä (!) ja jossa presidentti käsitteli valkovenäläistä kansallisuutta muinaisajoista lukien, jää pois kahdesta syystä: ensiksi, 46 minuuttinen esitys on huomattavassa epätasapainossa muihin lähteisiin nähden, ja toiseksi, se ei sisällä mitään sellaista, mikä ei tiivistäisi seuraavan aamun seppeleenlaskupuheeseen.

---

9 Kieli- ja kansallidentiteetistä Valko-Venäjällä ks. Smith ym. 1998; Ioffe 2003.

Sodan 1992 tasamuistovuoden vuoksi Transnistrian näytteessä selkeästi painottuvat Venäjä-sidokset: presidentti Krasnoselskin tapaaminen Venäjän Moldovan-lähettilään kera 13.7. (Президент, 2022c), hänen osallistumisensa Venäjän 30-vuotista rauhanturvaoperaatiota käsittelevään symposiumiin 21.7. (ibid., 2022d) sekä Venäjän rauhanturvaajien saapumisen 30-vuotispäivän juhlapuhe 29.7. (ibid. 2022e). Vaikka hyvänä verrokkikappaleena Lukašenkan Ukrainan-tervehdykselle toimisi Krasnoselskin Venäjän Federaation valtiolipun päivän onnittelu venäläisille (ibid., 2022f), se Tiraspolin Moskova-mielisyyttä korostavana eleenä ei kuitenkaan tuo olennaista lisäinformaatiota. Silti lähteiden aikaraja ylittää Transnistrian Tasavallan päivään 2.9. asti, jotta ao. perustamisyhtymän presidentillinen tervehdys (ibid., 2022g) tulee huomioiduksi.

Neuvostonyrkeistä nykymuodostelmiin

Jos poliittisesti sekä Valko-Venäjän että Transnistrian voi yksinkertaistaen sanoa ponnistavan samasta juuresta, samoin sotilaallisesti niiden kehitys noudatti yhtäläisiä linjoja vielä 1980-luvulle asti. Neuvostoaikana kummallekin maaperälle oli sijoitettuna voimayhtymä, mutta kuten suurempi konteksti paljastaa, niin kylmän sodan turvallisuuspoliittinen kehys kuin puhtaat sotilaalliset järjestelmät sisältävät pintaa syvempiä vivahteita. Neuvostoliiton romahtamisen jälkeenkin tutkimuskohdemaiden asevoimien kehityssuunnat noudattivat suht' yhtäläisiä suuntaviivoja koko 1990-luvun – vahvuudet vähenivät, mutta venäläisote varmistui.

Keihäänkärjet kakkosportaasta?

Taannoisen Moldovan SNT:n alueelle muodostettiin ja hajautettiin marraskuussa 1956 NL:n 14. Armeija. Voimayhtymänä siihen lukeutui kaksi mekani-soitua divisioonaa, maahanlaskudivisioona, raskasta tykistöä ja motorisoituja jalkaväkiosastoja sekä maasta-ilmaan-, ilmasta-maahan- että keskipitkänmatkan ohjuspatteristoja ynnä asianmukaiset huolto- ja pioneeriyksiköt (Cebotari 2016, 20–21.; neuvostoarmeija yleisesti ks. HDOA 1991, 4-116–4-117). Vastaa-vasti Valko-Venäjälle oli sijoitettuna vielä 1990-luvun alussa 240 tuhatta neuvostosotilasta (Мікалаеў 2002, 371) sekä jopa maailman kuudenneksi eniten ydinaseita (Muzyka 2021, 1).

Kuvaukset näiden osastojen kylmän sodan ajan tehtävistä ovat hyytävän mielenkiintoisia: Muzykan mukaan Valko-Venäjältä operoivien joukkojen tuli

”keihäänkärkenä” murtaa NATO-puolustuslinjat Saksassa (ibid.). Cebotarin mukaan 14. Armeijan piti puolestaan varmistaa Balkanin – neuvostolaisittain Lounaisrintaman – hegemonia sekä toimia tämän suunnan ”keihäänkärkenä” yhteenoton puhjetessa. Toisen tason strateginen tavoite siinsi Pohjois-Afrikassa. (2016, 20–21; neuvostolaisen armeijan hyökkäyksestä ks. esim. HDOA 1984, 4-6–4-8)

Laajemmassa kontekstissa vain hetkeä aiempi Unkarin kansannousu sekä puhjennut Suezin kriisi vääjäämättä heijastuivat iskukykyisen armeijan luomiseen Balkanin kulmalla (Unkarin kansannousu ja neuvostojohto ks. Granville 2004; kansannousun tulkinnat Suomessa ks. esim. Kapanen 2017). Pelkästään vahvuuslukemat implikoivat tarvetta joukkorakennemuutoksille: koska Unkarissa olevat 31 500 neuvostosotilasta eivät kyenneet lokakuussa 1956 taltuttamaan kansannousun menestystä, toiseen interventioon Varsovan liiton nimissä marraskuussa marssi kaksinkertainen määrä, 60 000 sotilasta. Aiemmat, 6400 miehen, tappiotkin pois lukien Unkarin maaperälle sijoittui neuvostojoukkoja näin ollen yhteensä 85 000. (Granville 2004, 97–98.)

Paralleelista käynnissä oleva keskustelu NL:n joukkojen vetäytymisestä Romaniasta olisi realisoituessaan jättänyt yhden Neuvostoliiton sivustan miltei suojatta sekä vähintään kaventanut Kremlin vaikutusvaltaa Itä-Euroopan satelliiteissa – Unkarista puhumatta – ja siksi Moskova veti joukot Romaniasta vasta 1958 (neuvostojoukot Romaniassa 1945 alkaen ja niiden vetäytymisprosessi 1956–1958 ks. Verona 1989). Onkin syytä olettaa, että ainakin osasta Unkarin kansannousun kukistaneita joukkoja muodostui 14. Armeijan runko. Samoin vaikka Bukarest toimi NL:n innokkaimpana tukijana Unkarin-interventiossa (ibid., 27–29) ja ikään kuin kiitoksena ansaitsi neuvostoyksiköiden vetäytymisen, on huomattava, ettei tätä(kään) vastapalvelusta vaille ketunhantaa suotu – vahva armeijahan majaili aivan Prutin takana Moldovan SNT:ssa, taaten siten Moskovan otteen myös Romaniasta.

Sijoituksensa vuoksi myös kysymys rintaman toisesta tehtävästä, Pohjois-Afrikasta, monimutkaistuu. Cebotari mainitsee kyllä armeijaan kuuluneen yksiköitä NL:n 5. Ilma-armeijasta ja Mustanmeren laivastosta (2016, 21), mutta yhtäältä toiminta- ja toisaalta etenkin huoltoetäisyydet venyvät tällöin merkittävästi. Merivoimien suorituskykyä sopii epäillä siksikin, että Kreikan ja Turkin liittyminen NATO:on vuonna 1952 asetti Bosporin salmen käytettävyyden kyseenalaiseksi – verrokkihahan voi hakea tämän päivän sulusta muilta kuin siviililiikenteeltä.

Kaiketi Suezin kriisi osoitti Moskovalle, että Itävallan sovusta 1955 ja Porkkalan palautuksesta 1956 huolimatta liiallinen sotilaallinen tyhjiö tapaa saada täyttäjänsä. Ottaen huomioon senkin, että välit Jugoslavian kanssa lämpenivät vasta vuosina 1954–1955 (Chvala 2011, 23–38) ja sen, että vetäytyminen

Romaniasta toteutui parisen vuotta myöhemmin, suora maantieteellinen yhteys myös Bulgariaan hankaloitui eikä maata siten saattanut laskea sivustasuojaksi. Varsovan liiton puitteissakin 149 000 bulgaarisotilaan rooli jäi siten pakosta vähäiseksi (Johnson 1981, 29–30).

Kiintoisasti ryhmitys vielä 1980-luvulla toistaa saman taustan satelliittien puolustuksellisessa merkityksessä: kaikkiaan 16 sotilaspiirinsä ohella Neuvostoliiton voimat Euroopan puolella jakautuivat yhtymään Itä-Saksassa, Pohjoiseen Yhtymään Puolassa, Keskiseen Yhtymään Tšekkoslovakiassa ja Eteläiseen Unkarissa (HDOA 1984, 1-1). Huomionarvoista on, että eteläisin osasto sijaitsi Unkarissa, toisin sanoen, Balkanilla ei toiminut yhtäkään voimakeskittymää, ellei 14. Armeijaa lasketa. Toki läntiseen arvioon tulee suhtautua varauksella – jo siksikin, ettei siinä käsitellä Jugoslavian ja niemimaan satelliittien Romanian ja Bulgarian toimintamahdollisuuksia mahdollisessa sodassa – mutta pääpiirteissään se vaikuttaa toki oikeansuuntaiselta.

Ei vähiten siksi, että Valko-Venäjän SNT:hen sijoitettujen osastojen funktio aukeaa. Päinvastoin kuin Muzyka (2021, 1) esittää, niiden tehtävä muistutti pikemminkin toista porrasta Itä-Saksaan, Tšekkoslovakiaan ja Puolaan sijoitettujen osien jälkeen – läpimurron jo tapahduttua niiden tuli tunkeutua kauas vihollisen operatiiviseen syvyyteen (HDOA 1984, 2-6–2-7). Toisaalta samaisesta syystä Neuvostoliiton läntisenä ja lounaisena, vahvasti aseistettuna reunatasavaltana vastustajan ensiohjusiskut kohdistuisivat juuri Valko-Venäjään ja Moldovaan.

Vähenevä vartiovoima

On oikeansuuntaista olettaa, että juuri tämä strateginen merkitys – ydin-Venäjän (SFNT) ilma- ja maapuolustuksen uloin kehä – kannusti Valko-Venäjän pyrkimyksiä itsenäisyyteen. Liitontasavallan Korkeimman Neuvoston presidiumin puhemiehenä, siis valtionpäämiehenä, toiminut Stanislau Šuškevitš intensiivisten, jopa suhmuroinniksi lipsahtaneiden neuvottelujen jälkeen allekirjoitti Neuvostoliiton lakkauttaneen ja IVY:n luoneen sopimuksen 8.12.1991 (Шушкевич 2012, 176–197). Mainitsemisen arvoista on, että toukokuussa 2022 edesmennyt Šuškevitš (ERR, 2022) oli kolmesta allekirjoittajasta – hän, Boris Jeltsin ja Leonid Kravtšuk – viimeinen elossa oleva ja että näitä rivejä laadittaessa 3.9. Moskovassa hyvästeltiin trion vastapuoli, NL:n viimeinen presidentti Mihail Gorbatšov (БЕСТИРУ, 2022).

Toisaalta Moskovan, Kiovan ja Minskin keskinäissuhteita ei neuvostovaltion kaaduttuakaan voi kuvata läheisiksi. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan Šuškevitš piti etäisyyttä niin Kremliin kuin IVY:ynkin (Микалаеў 2002, 370).

Kyynisesti katsoen toki se, että Moskovan keskuskomennosta vastaitseenäistynyt maa – ja varsinkin sen eliitti – rientäisi pikapikaa Venäjän syliin, muodostuisi paradoksiksi.

Etäisyyttä ylläpiti sekin, ettei uuden Venäjän linjauksista suhteessa lähimaihin ollut varmuutta. Nimenomaan Moldovan-Transnistrian konfliktin kärjistyessä 1990–1991 Kremlin haukat ajoivat ulkovenäläisten voimallista tukemista, kun taas vasta omaa positiotaan varmisteleva jeltsiniläinen piiri epäröi (Lamminparras 2014a, 70, 82, 92; *ibid.* 2014b, 42). Toisaalta Ukrainaan verrattuna Valko-Venäjällä todennäköisyys Krimin vuoden 1992 itsenäisyyspyrkimyksien, saati vuosien 1994–1995 separatismien, tapausiin Moskova-myönteisiin kriiseihin muodostui vähäiseksi (Kuzio 2002, 204; *ibid.* 1997, 67–83).

Yhteenottojen eskaloituminen täysimittaiseksi sodaksi Dnestrillä maaliskuussa 1992 sekä etenkin Venäjän 14. Armeijan väliintulo kolme kuukautta myöhemmin Benderissä konkretisoivat Kremlin uutta lähialuepolitiikkaa (sota Dnestrillä ks. Lamminparras 2014a, 60–62, 72–76; kesäkuu 1992 Dnestrillä ks. Пінцак 2009; Valko-Venäjä Moskovan ulkopolitiikassa 1990-luvulla ks. Ціхаміраў 2002b). Paitsi että tämä tuskin kannusti Šuškevitšia lähentymään Venäjää, se suoraan heijastui Minskin ensimmäiseen sotilasdoktriiniin. Yhtäaikaisesti laaditussa opissa Valko-Venäjä julistautui liittoutumattomaksi ja puolueettomaksi (Мікалаеў 2002, 370).

Aivan kuten etelänaapuri Ukrainassa, kysymys NL:n ajalta jääneistä joukoista jäi vielä auki. Tosin siinä Kiovan ja Minskin polut erosivat, että Valko-Venäjältä ydinarsenaali siirrettiin heti 1990-luvun alussa suuremmista ongelmista Venäjälle (Ціхаміраў 2002a, 352). Myös sotilasvahvuus väheni vuosikymmenen puoliväliin tultaessa kolmasosaan, 85 tuhanteen (Мікалаеў 2002, 371).

Merkittävää oli Venäjän ja Valko-Venäjän valtioliiton myötä päivystysvastuuseen vuonna 1996 astunut yhteinen ilmapuolustusjärjestelmä. Ironista kyllä, strateginen ratas pyörähti näin kymmenisen vuotta taaksepäin, palauttihan yhteinen ilmapuolustus ydin-Venäjän ensilinjan kauas länteen. Neuvostoaikaisen funktion paluuta vieläpä vahvasti järjestelmän modernisointi 1990-luvun lopussa, jonka myötä torjuntakyky laajeni taktisiin ballistisiin ohjuksiin ja maakohteisiin (*ibid.*).

Huomionarvoista on, että koko prosessissa nykyinen presidentti ja ylipäällikkö Lukašenka pelasi kaksilla korteilla. Vielä presidentinvaalikampanjassaan tämä lähinnä pragmaattisesti kommentoi Venäjän-suhteita, mutta valituksi 1994 tultuaan ryhtyi orientoimaan maataan Kremlä kohti. (Ціхаміраў 2002a, 351–353.)¹⁰ Toisaalta myös Transnistrian Venäjä-orientaatio sai sinettinsä sa-

---

10 Kyyniseltä kannalta Lukašenka haki siten tukea sekä itä- että länsisuuntautuneilta val-

moina vuosina – Chişinăun ja Moskovan sopimus 21.7.1992 lakkautti vihollisuudet, mutta samassa loi suojavaoähykkeen osapuolten erottamiseksi, käytännössä siis piirsi Transnistrian rajat (Lamminparras 2014a, 76).

Suojaäyöhykettä valvoivat ensin Venäjän 14. Armeijan ja moldovalaispoliisien partiot, kunnes sopimuksen edellyttämä rauhanturvaoperaatio muodostui kolmen tahon – Moldovan, Transnistrian ja Venäjän – pataljoonista (Strauţiu ym. 2021, 109–110). Mielenkiintoisesti keskustelussa vaihtoehtona välkkyi IVY:n, ETYJ:n, Ukrainan, Valko-Venäjän ja Bulgarian missio kaikki yhdessä tai osittain, kun taas sodat Persianlahdella ja Jugoslaviassa imivät läntisten toimijoiden rauhanturvaressurit kuiviin (Харитоновa 2019b, 215–216). Kaiketi ainoaksi varteenotettavaksi formaatiksi jäi siten osapuolten keskinäinen operaatio, jossa vuosituhannen vaihteessa palveli vajaa 500 sotilaan venäläispataljoona, moldovalaisia yhtäläinen osasto ja transnistrialaisia osapuulleen sama määrä sekä yksi reservipataljoona. (Strauţiu ym. 2021, 111–112.)

Moldovan ja Venäjän sopimus 14. Armeijan neutraliteetista ja vetäytymisestä lokakuussa 1994 vähensi entisen nyrkin vahvuutta 6500:sta 2600 sotilaaseen, joskin komentaja kenraali Lebed vakuutteli armeijansa kuuluvan Transnistrialle ja pysyvän alueella toistaiseksi (Плаксенко 2008, 235). Nimellä Operatiivinen Ryhmä osasto toimii vuodesta 1995, ja sen olennaisimmiksi tehtäviksi tulivat Cobasnan asevarikon valvonta ja neuvostosotamateriaalin evakuointi/hävitys. Vielä vuonna 2020 näiden vanhenevien ammusten määrän arvioitiin olevan peräti 20 tuhatta tonnia. (Strauţiu ym. 2021, 113–115.)

Vastaavasti muistona neuvostonyrkistä Dnestrin oikealla puolella – Moldovan hallinta-alalla – majaili vielä vuoteen 1998 asti aiemmin mainitut kaksi mekanisoitua divisioonaa ja maahanlaskudivisioonaa tarvittavine tukihelikopteriyksiköineen ja MIG-29-hävittäjineen (Cebotari 2016, 21), jos kohta niiden vahvuutta tai suorituskykyä silloisessa tilanteessa sopii epäillä. Silti kuin peilikuvana kylmästä sodasta, ex-satelliittien merkitys tiivistyi vetäytymisprosessin kohtaloon: joulukuussa 1999 takarajaa pidennettiin neljällä vuodella, mutta Romanian ja Bulgarian NATO-lähentymisen sekä Puolan ohjuskilpisuunnitelmien ilmestyttyä kartalle Putin kumosi ao. sitoumukset vuonna 2007. Samassa lakkasi keskustelu aikatauluista. (Плаксенко 2008, 235–236.)

---

kovenäläisiltä maan valtiollisen, ja miksei etnisenkin, identiteetin vielä ollessa selkiytymätön. Samalla hän kerrytti mainittavan määrän länsimielistä kannattajakuntaa taakseen siltä varalta, että Moskovan myöhempiä aikeita täydellistää valtioliitto tarvitsisi poliittisin argumentein suitsia. Minskin neljännesvuosisadan ambivalentti idänsuhde saa näin selityksensä, mutta asetelman vähittäinen rapistuminen konkretisoitui vuoden 2020 presidentinvaaleissa – aavistuksen dramatisoiden, tosiasiaa jäljellä oli enää itäorientoituneiden tuki.

Velikulta venäläissotilas

Asevoimien perimän valossa yllättävää ei ole, että sekä Minsk että Tiraspol näkevät sotilaalliset idänsuhteensa veljellisinä. Suhteen syvyydessä on kuitenkin poikkeavuutta: siinä missä Transnistrialle venäläissotilas on suoranainen rauhan tae ja yhtä paikallisten kera, Valko-Venäjän integraatio on yhä käymistilassa. Säännönmukaisissa korulauseissa Moskovaa tituleerataan ylistävin arvonimin, mutta niidenkin takaa paljastuu pikemminkin raaka realismi sotilaallisista puutteista.

Paraatiesimerkin Valko-Venäjän johdon sotilaskäsityksestä kristallisoitui ylipäällikkö Lukašenka maan itsenäisyyspäivänä:

...што ў нас створана ўжо даўно ў саюзе Беларусі і Расіі адзіная групоўка ўзброеных сіл. Фактычна адзіная армія.

...что у нас создана уже давно в союзе Беларуси и России единая группировка вооруженных сил. Фактически единая армия.

...että Valko-Venäjän ja Venäjän liitossa jo kauan sitten on rakennettu asevoimien yhteinen joukko-osasto. Tosiasiallisesti yhteinen armeija. (ИПБ, 2022b.)

Koska maiden asevoimat eivät ilmapuolustusta lukuun ottamatta kauttaaltaan ole integroidut, kenties ylipäällikkö tässä käyttää neuvosto aikaista termiä yhteisen osaston vahvuudesta. Tällöinkään pääluku tuskin saavuttaa mainittua joukkoyksikkömittaa, esimerkiksi erikoisjoukot Brestissä, Vitsebskissä ja Marina Horkassa käsittävät alle 7000 miestä (Muzyka 2021, 10), ja siten ilmaisu kuvastaa enemmän tahtotilaa kuin realiteetteja.

Toisaalta se, että nämä yksiköt olisivat sotatilanteessa osa Alueellista Yhtymää yhdessä Venäjän 1. Kaartinpanssariarmeijakunnan kanssa vahvistaisi operointikykyä (ibid., 2). Ukrainan tietojen mukaan panssariarmeija on kokenut valtavia menetyksiä kaatuneina ja vangittuina (ГУРМОУ, 2022), toisin sanoen, kärki on lamautettu. Olipa ukrainalaistiedoissa psykologista sodankäyntiä enemmän tai vähemmän, selväksi käy, että yhteisen valkovenäläisen ja venäläisen nyrkin suorituskyky vaatii pitkää palautumisaikaa.

Myös Transnistriassa oleilevien varsinaisten venäläisjoukkojen suorituskykyä sopii arvioida, sillä harjoitukset vaikuttavat keskittyvän ryhmän-joukkue tason taktiseen toimintaan (ks. esim. МР, 2022a; 2022b; 2022c). Toisaalta pääluku ei hyvin mahdollista laajempia harjoituksia, sillä Venäjän Asevoimien yksiköitä Transnistriassa on rauhanturvaoperaation yksi motorisoitu jalkaväkijoukko ja OGRF:n kaksi motorisoitua jalkaväkijoukkoa että sen ala- ja muut yksiköt, arvioissa 1500–1900 sotilasta (Straučiu ym. 2021, 113). Merkillepantavaa

on tietenkin, että Operatiivisen Ryhmän vahvuus on poliittisista suhdanteista huolimatta jatkanut laskuaan 1990-luvun puolivälin lukemista.

Koostaan huolimatta venäläisosaston merkitys Transnistrialle on elintärkeä, ylistihän presidentti Krasnoselski tätä Rauhanturvaajien saapumisen päivänä juhlain sanakäntein.

Роль российских миротворцев, которые являются гарантами мирной жизни и безопасности наших граждан, невозможно переоценить. Долгие годы российский воинский контингент Совместных Миротворческих сил и Оперативной группы российских войск с честью исполняет свою высокую миссию.

Venäläisten rauhanturvaajien, jotka ovat kansalaistemme rauhanomaisen elon ja turvallisuuden tae, roolia ei voi yliarvostaa. Yhteisten Rauhanturvajoukkojen venäläinen osasto ja Venäjän Asevoimien Operatiivinen Ryhmä ovat monet vuodet kunnialla täyttäneet korkeaa tehtävänsä. (Президент, 2022e.)

Kuten sitaatti paljastaa, kyse ei ole yksin rauhanturvapataljoonasta, vaan koko venäläisvoiman läsnäolosta Dnestrin varrella.

Tätä Krasnoselski erikseen korosti viikkoa aiemmin pidetyssä, vihollisuudet lopettaneen sopimuksen 30-vuotisjuhlan pyöreässä pöydässä Venäjän Federaation Liittoneuvoston kanssa. Viitatessaan Benderin tragediaan kesäkuussa 1992 hän painotti nimenomaan venäläisotilaiden lakkauttaneen verenvuodatuksen, vieläpä ennen nykymuotoista rauhanturvamissiota. (Президент, 2022d.) Kyynisesti katsoen, tämä diskurssisäie paitsi toistaa perittyjä käsityksiä ja ylläpitää eliitin asemaa tasavallassa, etenkin sulkee pois kaikenlaiset muutosesitykset rauhanturvaformaattiin.

Kiintoisasti lähes vertaisin sanavalinnoin Lukašenka puntaroi Valko-Venäjän Asevoimien merkitystä.

Таму палітыка нашай дзяржавы, накіраваная на..., мадэрнізацыю Узброеных Сіл - галоўнага гаранта суверэнітэту і незалежнасці Беларусі...

Поэтому политика нашего государства, направленная на..., модернизацию Вооруженных Сил - главного гаранта суверенитета и независимости Беларуси...

Sen vuoksi valtiollinen politiikkamme, joka tähtää Asevoimien – Valko-Venäjän suvereniteetin ja itsenäisyyden ylimmän takeen – modernisaatioon...

Kuriositeettina mainittakoon, että presidentti-ylipäällikkö korosti vastavalmistuneille upseereille myös korkean teknologisten varusteiden edellyttävän ymmärrystä kaikilla tasoilla. (ПРБ, 2022c.)

Puheen kannustava sävy kätkee helposti sen, että välttämättömässä moderniisaatiossaan Minsk saattaa turvautua yksin Moskovaan, mistä Brestiin sijoitetut venäläiset modernit S-400 ohjuspatteristot ovat näkyvä esimerkki (MWM, 2022). Toki yhteisen armeijan painottamisen lisäksi Lukašenka äityi luonnettimeen Venäjä-suhdetta verisiteeksi.

Расія - гэта братэрская нам дзяржава... што ў нас вельмі цесны саюз з Расійскай Федэрацыяй... З дзяржавай, з якой мы будзем адзіную, магутную, незалежную дзяржаву - Саюзную дзяржаву... Мы былі і будзем разам з братэрскай Расіяй. Россия - это братское нам государство... что у нас теснейший союз с Российской Федерацией... С государством, с которым мы строим единое, мощное, независимое государство - Союзное государство... Мы были и будем вместе с братской Россией.

Venäjä on meille veljesvaltio... että meillä on intensiivinen suhde Venäjän Federaation kanssa... Sellaisen valtion kera, jonka kanssa rakennamme yhteistä, mahtavaa, itsenäistä valtiota – Valtioliittoa. Olemme olleet ja tulemme olemaan Veli-Venäjän rinnalla. (ПРБ, 2022b.)

Suomennettuna silmiinpistävä, teennäiseksikin yltyvä tautologia ei tee oikeutta koko puheelle. Kiintoisasti Lukašenkan 1990-luvulla alkanut kaksiraiteinen diskurssi jatkuu, sillä kehuttuaan Minskin ja Moskovan yhteistyötä Valtioliiton rakentamisessa hän itse asiassa saman tien pidättää maalleen (itselleen?) oikeuden liikkumavapauteen – ”liitossa on kaksi itsenäistä valtiota” (ibid.). Toisin sanoen, korulauseilla Lukašenka osoittaa osallistuvansa prosessiin, mutta samalla hän varmistelee, etteivät Minskin kaaderit menetä positiotaan.

Oudoksuttavaa kyllä, idänsuhteiden tilanne on päinvastainen Transnistriassa, nimenomaan Venäjän passiivisuuden vuoksi. Heinäkuun tapaamisessa Venäjän Moldovan-lähettilään kanssa Krasnoselski nosti esille Venäjän konsulaatin toimimattomuuden.

...гуманитарное взаимодействие между Приднестровьем и Российской Федерацией, конкретно – получение гражданства РФ и замена действующих документов... катастрофическая ситуация с работой консульского пункта... что на сегодняшний день свыше 20000 граждан нашей республики, имеющие российский паспорт, не могут получить или заменить документы ».

...humanitaarinen yhteistyö Transnistrian ja Venäjän Federaation välillä, konkreettisesti VF kansalaisuuden saaminen ja dokumenttien luovuttaminen... konsulipalvelun katastrofaalinen tilanne... että tänä päivänä yli 20 000 tasavallan kansalaista, joilla on Venäjän passi, ei voi saada eikä luovuttaa dokumentteja. (Президент, 2022c.)

Valoisa puoli tietenkin on, että Tiraspolin päähuolenaiheena on siviiliasia eikä esimerkiksi Ukrainan-operaatio. Se asiakokonaisuus sivuutettiin varsin nopeasti, muutamassa rivissä. Koska mainittu konsulipalveluongelma koskee ainoastaan 4,3 prosenttia tasavallan väestöstä – tai koska 33,2 %, eli 154413 henkeä, siitä on venäläisiä (МИД, 2022), näistäkin vain 13 prosenttia – on syytä olettaa, että teemalla Krasnoselski haki laajempaa huomiota Kremliltä.

Tosiasiassa tarkoitus oli muistuttaa Moskovaa Transnistrian erottamattomasti kuuluvan Venäjän yhteyteen, lähes sukusitein:

Почему к Приднестровью такое отношение? Это неправильно. Мы поддерживаем русскую культуру, Русский мир, у нас гармонизация с Российской Федерацией.

Miksi Transnistriaa kohtaan moinen suhde? Se ei ole oikein. Me tuemme venäläistä kulttuuria, Venäläistä maailmaa, me olemme harmonisoituja Venäjän Federaatioon. (Президент, 2022c.)

Ukrainan-operaation ulkokatsomo

Slaavilaisesta veljeydestä huolimatta niin Valko-Venäjä kuin Transnistria vakuuttavat rauhantahtoaan ja pysymistään Ukrainan-operaation ulkopuolella. Eivätkä ne kykenisikään mainittaviin operaatioihin määrävahvuuksien puuttuessa ja kaluston vanhetessa. Silti pelkästään passiivisina sivustoina ne sitovat ukrainalaisvoimia rintamilta.

Tässä(kin) mielessä Lukašenkan tervehdys etelänaapurin kansalaisille Ukrainan itsenäisyyspäivänä 24.8. käy miltei rienauksesta:

Упэўнены, што сённяшнія супярэчнасці не змогуць разбурыць шматвяковы фундамент шчырых добрасуседскіх адносін паміж народамі дзвюх краін... Беларусь і ў далейшым прадоўжыць выступаць за захаванне згоды, развіццё дружалюбных узаемапаважлівых кантактаў на ўсіх узроўнях.

Убежден, что сегодняшние противоречия не смогут разрушить многовековой фундамент искренних добрососедских отношений между народами двух стран... Беларусь и в дальнейшем продолжит выступать за сохранение согласия, развитие дружественных взаимоуважительных контактов на всех уровнях.

Olen vakuuttunut, etteivät tämänpäiväiset vastakkainasettelut voi romahduttaa syvälisten, hyvien naapurussuhteiden vuosisataista perustaa kahden maan välillä... Valko-Venäjä myös tulevassa jatkaa toimintaansa yhteisymmärryksen säilyttämiseksi, ystävällismielisten kunnioittavien yhteyksien kehittämiseksi kaikilla tasoilla. (ПРБ, 2022d.)

Korkeatyyllisestä ilmiästä huolimatta onnentoivotus ei peitä sitä, että Minsk hakee liikkumavaraa poliittisesti ja sotilaallisesti. Kiovalle Lukašenka vakuuttaa valkovenäläisten ikiaikaisen rauhaiselon yhä vallitsevan, kun taas Venäjältä implisiittisesti kätetään maksimaalista liikkumatilaa.

Yhtäläinen tulkinta kuvastaa myös Transnistriaa, sekään ei mieli yhtyä Kremlin operaatioihin. Kommentoituaan Venäjän Moldovan-lähettiläälle internet-avaruudessa, eri tiedotusvälineissä ja eri maiden päättäjien sanoissa esiintyviä spekulatioita tasavaltansa asemasta presidentti Krasnoselski kristallisoi transnistrialaisroolin:

Приднестровье не вынашивает планов нападения на своих соседей – ни на Украину, ни на Молдову. Но если будет агрессия в сторону Приднестровья, естественно, приднестровский народ встанет на защиту своей Родины.

Transnistria ei omaa hyökkäyssuunnitelmia naapureitaan vastaan – ei Ukrainaa, eikä Moldova. Mutta mikäli Transnistriaan kohdistetaan aggressio, luonnollisesti transnistrialaiset käyvät puolustamaan Syntymämaataan. (Президент, 2022c.)

Mielenkiintoisena yksityiskohtana Krasnoselski jättää sen diskurssin määrittelemättä, mikä voi uhata Transnistriaa, mistä ja miten.

Sikäli kuin kirjavahvuuksiin on luottamista, sodan eskaloituessa Transnistriaa puolustamaan rientävät kymmenet tuhannet, onhan tasavallassa kutsuntajärjestelmä ja vuoden palvelusaika. Vuonna 2014 sotilasmääräksi arvioitiin 7500, mutta rajajoukot, Mustanmeren kasakat ja Spetsnaz-yksiköt mukaan lukien pääluku kaksinkertaistuu. Reservi mobilisoimalla Transnistrian asevoima kohoaisi peräti 80 tuhanteen. (Галеєва ym. 2014, 30.)

Tämän päivän tilanteessa arvion perusongelma on, että sen pohjana on vuoden 2013 väestötieto, eli 555347 henkeä (ibid.). Transnistrian Ulkoministeriön tietojen mukaan tasavallan väkiluku on vajaassa yhdeksässä vuodessa vähentynyt 90 tuhatta, ja nyt se on 465 100 henkeä (МИД, 2022). Hypoteettisella laskutoimituksella prosenttimääräinen kato on 16,25, eli mikäli vähennys jakautuisi tasaisesti, olisi aktiivisotilaita enää rapiat 6280 tai yllä mainittujen muiden joukkojen kera yhteensä 12560, ja liikekannallepano tuottaisi korkeintaan 67 000 sotilasta.

Verrattuna Valko-Venäjään Transnistrian teoreettiset vajeuslukemat ovat vielä maltilliset. Valkovenäläisen maavoiman 45 000 kokonaiskirjavahvuudesta täyttyä enintään puolet, ja yksin nykyisten operatiivisten yksiköiden vajeus on 12 tuhatta (Muzyka 2021, 7, 20). Tulee kiintoisaksi seurata, kuinka, jos lain, ylipäällikkö Lukašenkan toukokuussa 2022 päättämän ja ilmoittaman uuden Eteläisen sotilasalueen perustamisprosessissa (ks. Lamminparras 2022f, 68–71) krooninen miehistöpula selätetään.

465. Ohjusrikaatin 120 km kantaman Totška-U:iden sekä 336. Tykistö-ohjusrikaatin kuuden 200–300 km kantaman Polonez- ja 70 km kantaman Smertš-järjestelmien iskukyvyn lisäksi Valko-Venäjän Luoteisen ja Läntisen sotilasalueen joukkotuotanto kouluttaa neljä panssaripataljoonaa T-72 vau- nuin sekä seitsemän-kahdeksan mekanisoitua pataljoonaa BMP-1 tai BMP-2 kuljetusajoneuvoin. Lukuina edellinen tarkoittaa 240–250 panssarivaunua ja jälkimmäinen 560 panssaroitua miehistönkuljetusajoneuvoa. (Muzyka 2021, 7–9, 20.) Tarkkasilmäinen lukija huomaa silti heti, että kyse on juuri niistä sotilasajoneuvoista, joiden eteneminen Ukrainassa on pysäytetty NLAW-pans- sarintorjuntaohjuksilla.

Ikääntyminen kalvaa myös Valko-Venäjän ilmapuolustusta ja lentolaivueita: edellinen nojaa S-300-sarjan torjuntaohjuksiin, ja jälkimmäinen käsittää lä- hinnä 24 kappaletta MIG-29-hävittäjää ja parikymmentä Su-25-konetta (ibid., 11–12). Arvatenkin näistä syystä Venäjän jo helmikuussa 2022 piti sijoittaa modernit S-400-torjuntaohjuspatteristot Brestiin (MWM, 2022), kun taas val- kovenäläisten kollegojen S-300PS ja Top-2M operatiivistaktiset harjoitukset to- teutettiin elokuun 2022 lopulla Astrahanin alueella Venäjällä (МОПБ, 2022b). Paradoksaalisesti yhteinen ilmapuolustusjärjestelmä voidaan näin ollen tulkita siten, että nimenomaan venäläiset yksiköt turvaavat sekä oman että länsinaapu- rinsa ilmatilan, ja valkovenäläiset pysyttelevät kaukana tositoimista.

Ylipäällikkö Lukašenka tuli parahultaisesti vahvistaneeksi tämän riippuvai- suuden avoimessa luennossaan Ukrainan tulevaa pohtiessaan:

...Если бы тогда не началась превентивная специальная операция, по Беларуси прежде всего был бы нанесен ракетный удар. Я..., показывал, где были установлены четыре дивизиона этого оружия, которое готовы были нанести удар по югу нашей страны...

Mikäli ennaltaehkäisevä erikoisoperaatio ei olisi käynnistynyt, ennen kaikkea Valko- Venäjään olisi kohdistunut ohjusisku. Olen..., osoittanut, minne oli sijoitettuna neljä sellaisella aseistuksella varustettua divisioonaa, jotka olivat valmiina toteuttamaan iskun maamme eteläosaan. (ППБ, 2022e.)

Silmiin pistää presidentin mainitsema ohjusjoukkojen lukumäärä, joka esi- merkiksi neuvostolaisen motorisoidun kivääridivisioonan mukaisesti (HDOA 1991, 4-38) laskien tarkoittaisi yhteensä yli 53 000 sotilasta. Väite lähestyy ala-arvoista, sillä Ukrainalla tuskin riittäisi miehistöä tai kalustoa pelkästään moisiin muodostelmiin, saattikka yhteen ainoaan toimintasuuntaan.

Totuuden vierestä puhuminen osoittautuu kuitenkin näennäiseksi lähem- min tarkasteltuna:

...Россияне молодцы. Вовремя увидели изготовленные к нападению на территорию Беларуси. Это было по всему периметру границы и с Российской Федерацией. К этому готовились. И не украинцы. К этому готовились там – на Западе, в США. И они будут давить эту ситуацию. Делать все для того, чтобы на колени поставить Россию...

...Venäläiset ovat loistavia. He näkivät ajoissa hyökkäysvalmistelut Valko-Venäjän alueelle. Näitä toteutettiin niin ikään Venäjän Federaation koko rajan läheisyydessä. Siihen valmistauduttiin. Eivät kuitenkaan ukrainalaiset. Siihen valmistauduttiin siellä – Lännessä, USA:ssa. Ja nämä tulevat hyödyntämään tätä tilaisuutta. He tekevät kaikkensa saadakseen Venäjän polvilleen... (ППБ, 2022e.)

Kyse ei täten ole lainkaan ukrainalaisista vaaran aiheuttajina, he toimivat ainoastaan länsivaltojen pelinappuloina. Se, että Lukašenka erikseen kieltää ukrainalaisten osuuden iskuaikeissa, pitää tulkita paitsi sen toppuutteluksi, että Kreml Ukrainan varjolla pyrki syventämään Minskin-Moskovan liittoa, myös loogiseksi jatkoksi Kiovaan 24.8. osoitetun tervehdyksen balanssihakuisuudelle.

Sama tasapainottelu korostui Transnistrian presidentti Krasnoselskin onnitelussa Tasavallan päivänä:

Наши приоритеты остаются неизменными: мы и впредь будем стремиться к политической стабильности,...

Prioriteettimme pysyvät muuttumattomina: myös tulevassa pyrimme poliittiseen vakauteen,... (Президент, 2022g).

Vaikka aikomus sinänsä on ymmärrettävä, ilmaisun takaa kuulua sekin, että poliittinen vakaus väijäämättä ylläpitää nykyisen eliitin asemaa. Tässä valossa sen paremmin OGRF:n vetäytyminen kuin rauhanturvaformaatin muokkaaminen ei myöskään osoittaudu todennäköiseksi.

Merkillistä on, ettei Krasnoselski viittaa lain Ukrainaan eikä tasavallan haaluun liittyä Venäjään, ellei sellaisiksi lueta mieltä kohottavaa tiivistystä sodasta Dnestrillä 1992 ja kehotusta yksituumaisuuteen ankarinakin aikoina:

...Мы выдержали испытание вооруженной агрессией Республики Молдова, выстояли, несмотря на блокады, санкции и ограничения, отстаивали право жить на родной земле... Верю в то, что вместе мы сможем преодолеть любые вызовы...

...Me torjuimme Moldovan Tasavallan aseellisen aggression koettelemuksen, kesitimme, saarroista, sanktioista ja rajoitteista huolimatta, puolustimme oikeutta elää synnyinmaallamme... Uskon, että yhdessä kykenemme voittamaan kaikki haasteet... (ibid.)

Totta toki on, että mikä tahansa vihjailu Ukrainasta ja/tai Venäjä-yhteydestä saattaisi avata vaarallisen debatin Transnistrian roolista ja niin myöten kiristää tasavallan itärajan ilmapiiriä. Kyynisesti katsoen, pitäytymällä 30 vuoden takaisen uljaan puolustustaiston muisteloissa Krasnoselski jatkaa perittyä diskurssia, mutta yhtäaikaisesti projisoi tulevaan sen tahtotilan ja ne raamit, joista käsin debattia Transnistriasta tulee käydä.

Johtopäätökset

Niin Valko-Venäjä kuin Transnistria tasapainottelevat Ukrainan-operaatioissa yhtäältä Kremlin intressien ja toisaalta oman vähäisen suorituskykynsä ristipaineessa. Edellinen vetoaa ikaikaisiin siteisiin suotuisien naapurussuhteiden perustana ja ukrainalaiset vapauttaen vierittää syyn sodasta kokonaan länsivaltojen hartaille, padoten siten Moskovan valtapyrkimyksiä Ukraina-argumenttien varjolla. Puheet venäläisistä veljinä, yhteisarmeijasta ja ennaltaehkäisevän operaation tärkeydestä valkovenäläisille osoittautuvat viime kädessä vastaaviksi välineiksi Minskin kaaderien riippumattoman statuksen maksimoimiseksi.

Transnistrialle venäläinen sotilas käy suorastaan elinehdosta, ja presidentti Krasnoselski ehtimiseen korostaa tätä. Hupaisa yksityiskohta idänsuhteissa on se, että päivänkohtainen murheenaihe – Venäjän konsulipalvelut Tiraspolissa – koskettaa tasavallan venäläispassin haltijoistakin vain 13 prosenttia. Yhteisyyttä ja venäläistä kulttuuria alleviivatessaan presidentti tosiasiaassa muistuttaakin Kremliä tasavallan vakaasta tahdosta liittyä Venäjään.

Puolustuksellinen paradoksi syntyy silti siitä, että Transnistria kykenee mobilisoimaan 70–80 tuhatta sotilasta, kun taas Valko-Venäjän 45 tuhannen sotilaan maavoimat potevat kroonista miespulaa. Tosin Transnistrian lukemiin tulee suhtautua varauksella pelkästään demografiakehityksen vuoksi, eikä vähiten siksi, että vakiväkeä on raja-, spetsnaz- ja kasakkayksiötkin lukien enintään 15 000. Samoin molemman tasavallan kaluston ja osaamisen ylläpitoa sopii aprikoida, varsinkin, kun varustelu periytyy neuvostoaikaisilta nyrkeiltä.

Silloisen Moldovan SNT:n alueelle Unkarin kansannousun jälkimainingeissa marraskuussa 1956 perustettu NL:n 14. Armeija vastasi Balkanin yliotteesta. Vaikka NL:n ja Jugoslavian-suhteet lämpenivät vuosina 1954–1955 ja vaikka Bulgaria vajaan 150 tuhannen asevoimiseen vahvasti tuki Kremliä kylmässä sodassa, neuvostojoukkojen vetäytyminen Romaniasta vuonna 1958 loitonsi Moskovan strategisen jalansijan niemimaasta. Käytännössä 14. Armeija toimi siten Neuvostoliiton ydinosan/Venäjän SFNT:n lounaisena ulkopuolustuskehänä, varmistaen myös vaikutusvallan Bukarestiin.

Aivan samoin Valko-Venäjän funktio oli läntisimpänä liitontasavaltana

vastaanottaa vastustajan ensiohjusiskut, ydinaseet mukaan lukien. Vastakaisessa suunnassa maahan sijoitettujen voimien tuli todennäköisimmin tunkeutua vastustajan operatiiviseen syvyyteen heti Itä-Saksaan, Puolaan ja Tšekkoslovakiaan sijoitettujen divisioonien saatua läpimurto. Ilmapuolustuksen volyyymi palautuu samaan neuvostoajatteluun, jos kohta torjuntaohjukset modernisoitiin 1990-luvun lopulla.

Ydin-Venäjän sijaiskärsijän asema katalysoi Valko-Venäjän itsenäisyyspyrkimyksiä, mikä Neuvostoliiton kaataneessa IVY-sopimuksessa 8.12.1991 sinetöityi. Valtionpäämies Šuškevitšin kaudella 1991–1994 Minsk pysyi loitolla sekä Kremlistä että IVY:stä ja vuoden 1992 sotilasdoktriinissaan julistautui vielä puolueettomaksi. Tästä huolimatta niin ydinaseiden poisvienti Venäjälle kuin neuvostoarmeijan vahvuuden laskeminen 240 tuhannesta 85 tuhanteen sujui ongelmitta, astuipa Venäjän ja Valko-Venäjän yhteinen ilmapuolustusjärjestelmäkin palvelukseen maiden valtioliiton myötä vuonna 1996.

Paralleelisti Moldovan ja Transnistrian kehitys saavutti kliimaksinsa. Avoin sodan puhkeaminen Dnestrillä maaliskuussa 1992 ja Venäjän 14. Armeijan kolme kuukautta myöhempi interventio Benderissä varmistivat Transnistrian itsenäisyyden ja Moskova-orientaation. Moldovan ja Venäjän sopimuksessa 21.7.1992 luotua Dnestrin suojavyöhykettä partioi yhä transnistrialais-, moldovalais- ja venäläisrauhanturvaajista muodostettu yhteisoperaatio.

Venäjän Asevoimien Operatiivinen Ryhmä, OGRF, mukaan laskien venäläisiä sotilaita on Transnstriassa 1500–1900. Näistä valtaosa kuuluu OGRF:aan, jonka tehtävinä ovat Cobasnan asevarikon valvonta ja vanhan sotamateriaalin poiskuljetus/hävitys. 1990-luvun aikaisesta 6500 vahvuudesta jäljellä on 23–29 prosenttia, mutta vetäytymiskeskustelu karisi Romanian ja Bulgarian NATO-lähentymisen sekä Puolan ohjuskilpiaikeiden seurauksena vuonna 2007.

Valko-Venäjän ja Venäjän valtioliiton varsinaisena promoottorina toimi vuodesta 1994 presidenttinä istunut Aljaksandar Lukašenka (Aleksandr Lukašenko), joka vielä vaalikampanjassaan käsitteli Venäjä-suhteita pragmaattisin argumentein. Huomionarvoista on, että tämä kaksiraiteinen diskurssi jatkuu yhä 2020-luvulla, mutta sen päämäärä on päinvastainen. Siinä missä 1990-luvulla Lukašenka kosiskeli maansa länsimielisten tukea valtiollisen ja kansallisen identiteetin vielä hakiessa muotoaan, tänä päivänä hän sillä tyyntyttelee Moskovan pyrkimyksiä ja maksimoi Minskin kaaderien liikkumavaran.

Tämä puolestaan on välttämätöntä suhteessa Ukraina. Tulivoimaisin Polonez-, Smertš- ja Totška-U-järjestelmin varustettujen kahden ohjusrikaatin ohella Valko-Venäjän suorituskykyisin osasto, erikoisjoukot, kattaa enintään 7000 sotilasta ja ovat sotatilassa alisteisia muodostettavalle Alueelliselle Yhtymälle, käytännössä Moskovalle. Mikäli Ukrainan tietoja on uskomisen, Yhtymän iskevä osa – Venäjän 1. Kaartinpanssariarmeija – on kärsinyt mittavia

tappioita. Valkovenäläisten oma joukkotuotanto kouluttaa parhaimmillaan neljä panssaripataljoonaa sekä seitsemän-kahdeksan mekanisoitua pataljoonaa, mutta niidenkin kalusto muodostuu T-72- ja BMP-1/BMP-2-malleista, jotka Ukrainassa ovat kilpistyneet NLAW-torjuntaan.

Ilmasodankäynnin varustelu ei sekään ole lohdullisempi: MIG-29-hävittäjien toimintasuuntina ovat Puola ja Liettua, ja Su-25 mallit kaipaisivat akuutisti päivitystä. Miten laivueiden vastuunjakoon vaikuttaa uuden Eteläisen sotilasalueen perustaminen, on toistaiseksi epäselvää, kuten itse sotilasalueen olemus. Toisaalta Puolan toimintasuunnan maa- ja ilmapuolustusta helmikuusta 2022 lukien vahvistaneet Venäjän nykyaikaiset S-400 patteristot saattavat vapauttaa resursseja etelään Ukrainan rajalle.

Kenties juuri ohjustorjunta täsmällisimmin kuvastaa Valko-Venäjän ja Transnistrian roolia Ukrainan-operaatiossa. Kyvyttöminä ja haluttomina sotilastoimiin ne vakuuttavat toistuvasti rauhanomaisuuttaan sekä hakevat balanssia Kremlin intressien ja inhorealismien välimaastossa, kun tosipaikassa Venäjä varmistaa puolustuksen. Silti kymmenine tuhansine sotilaineen Valko-Venäjä pohjoisessa ja Transnistria lounaassa muodostavat sumutetun sivustan – ne sitovat Ukrainan voimia ja kaventavat Kiovan strategista, poliittista ja logistista liikkumavaraa.

Lähteet (e-lähteet 5.9.2022)

- Бабилунга, Николай (2015). *ПРИДНЕСТРОВЬЕ: ШАГИ ИСТОРИИ*. МИД ПМР: Тирасполь.
- (2020a). *БЕССАРАБИЯ ПОД РУССКИМ ПРАВЛЕНИЕМ История края в жизнеописании его губернаторов в XIX – начале XX вв.* Тирасполь (kustantaja ei mainittu).
- (2020b). *БЕССАРАБИЯ ПОД РУМЫНСКИМ ПРАВЛЕНИЕМ История края в жизнеописании его оккупационных правителей в первой половине XX в.* Тирасполь (kustantaja ei mainittu).
- Беларускае тэлеграфнае агенцтва (БЕЛТА, 2022a). Аб кампаніі Гісторыя агенцтва, ei päivätty. https://blr.belta.by/about_company/.
- (2022b). Хрэнін: Узброеныя Сілы Беларусі - гэта перш за ўсё інструмент недапушчэння вайны, 26.5. <https://blr.belta.by/society/view/hrenin-uzbroenyja-sily-belarusi-geta-persh-za-use-instrument-nedapushchennja-vajny-115472-2022/>.
- (2022c) Хрэнін: у Беларусі могуць стварыць народнае апалчэнне і колькасць абаронцаў краіны павялічыцца ў разы, 27.5. <https://blr.belta.by/society/view/hrenin-u-belarusi-moguts-stvaryts-narodnae-apalchenne-i-kolkasts-abarontsau-krainy-pavjalychytstva-u-115543-2022/>.
- Cazac, Dumitru (2021). TRANSNISTRIA ÎN POLITICA EXTERNĂ A FEDERAȚIEI RUSE (1989-2009). – *ANUARUL LABORATORULUI PENTRU ANALIZA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN* Volume V. 1 / 2021. Sibiu: LABORATORUL PENTRU ANALIZA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN, 7–25.

- Cebotari, Svetlana (2016). REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTERESELOR FEDERAȚIEI RUSE. – *Revista Militară*. nr. 1 (15) / 2016. Chișinău: Ministerul Apărării al Republicii Moldova Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 15–31.
- Chelaru, Valeria. (2020a). Deconstructing the case of Transnistria`s conflict: identities and representations. – *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*. nr. 2. Cluj-Napoca: Universitatea Babeș-Bolyai, 74–87.
- (2020b). Competing identities in the ex-Soviet space: the Republic of Moldova`s identity crisis in light of its frozen conflict in Transnistria. – *Anuarul Institutului de Istorie »George Barițiu«* - Series HISTORICA – Supplement. No. LIX, 2. Cluj-Napoca: Academia Română, 235–248.
- Chvala, Andrej (2011). *JUGOSLAVENSKO – SOVJETSKI DRŽAVNO – PARTIJSKI ODNO-SI 1955./1956*. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu: Zagreb.
- Drakokhrust, Yuri & Furman, Dmitri (2002). Belarus and Russia: The Game of Virtual Integration. – *Independent Belarus Domestic Determinants, Regional, and Implications for the West*. Balmaceda, M. M. & Clem, J. I. & Tarlow, L. L. (eds.). Cambridge (Ma): HUP, 232–255.
- Dulgheru, Valeriu. (2016). *Istoria integrală a Basarabiei*. Serebia, Chișinău.
- (2018). *Istoria Republicii Moldova*. Tehnica-Info. Chișinău.
- ERR (Eesti Rahvusringhääling, 2022). Suri iseseisva Valgevene esimene riigipea, 4.5. <https://www.err.ee/1608586489/suri-iseseisva-valgevene-esimene-riigipea>.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Osuuskunta Vastapaino: Tampere.
- Gagnon, Valere P. Jr. (1994). Ethnic nationalism and international conflict: The case of Serbia. – *International security* Vol 19 (3). The MIT Press: Cambridge (Ma), 130–166.
- Гапеева О. & Плазова Т. (2014). ВІЙСЬКОВА ОСВІТА У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ПРИДНІСТРОВСЬКІЙ МОЛДАВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ. – *Вісник Національного університету оборони України* 6 (43) /2014. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського: Київ, 28–33.
- Головне управління розвідки Міністерства оборони України (ГУРМОУ, 2022). До середини березня здалися в полон близько ста російських танкістів, 16.5. <https://www.facebook.com/DefenceIntelligenceofUkraine/posts/313311947646899>.
- González Martín R. & Martín de la Guardia R. & García Andrés C. (2017). *Conflictos Postsoviéticos: de la Secesión de Transnistria a la Desmembración de Ucrania*. Madrid: Dykinson.
- Granville, Johanna Cushing (2004). *The First Domino. International Decision Making during the Hungarian Crisis of 1956*. College Station: Texas A&M University Press.
- Харитоновна, Наталья (2019а). Специфика переговорного процесса по политическому урегулированию приднестровского конфликта в контексте украинского кризиса (2014–2018 гг.). – *Среднерусский вестник общественных наук*, vol. 14, no. 2. Орел: Среднерусский институт управления - филиал РАНХиГС, 85–99.
- (2019b). Роль России в урегулировании приднестровского конфликта (2014–2018 гг.): политические аспекты. – *Государственное управление. Электронный вестник* Выпуск № 72. Февраль 2019 г. МГУ имени М.В. Ломоносова: Москва, 209–224.
- HDOA (Headquarters Department of the Army, 1984). *The Soviet Army: Operations and Tactics*. Field Manual No. 100-2-1. Headquarters Department of the Army: Washington D.C.

- (1991). *The Soviet Army: Troops, Organization, and Equipment*. Field Manual No. 100-2-3. Headquarters Department of the Army: Washington D.C.
- Ioffe, Grigory (2003). Understanding Belarus: Belarusian Identity. – *EUROPE-ASIA STUDIES*, Vol. 55, No. 8, December. Carfax Publishing: Abingdon, 1241–1272.
- Jacquet, Gilles-Emmanuel (2017). *Histoire du conflit moldo-transnistrien*. Éditions Connaissances et Savoirs: Saint-Denis.
- Johnson, A. Ross (1981). *The Warsaw Pact: Soviet Military Policy in Eastern Europe*. The Rand Corporation: Santa Monica.
- Kapanen, Timo (2017). “Madjaarien sankarillinen kansa” Unkarin hätä vuonna 1956 Kotimaa-lehdessä. – *Suomen Kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja 107 (2017)*. Helsinki: SKHS, 109–136. Artikkelin on osa väitöskirjaa UNKARIN VAPAUDEN ÄÄNET KOTIMAA JA FÖRSAMLINGSBLADET MADJAARIEN MYÖTÄELÄJINÄ 1956 KANSANNOUSUSSA JA LUTERILAISEN KIRKON 1957–1958 UUDELLIENJÄRJESTELYSÄ, joka ilmestyi 24.9.2022.
- Korosteleva, Elena A. & Lawson, Colin W. & Marsh, Rosalind J. (2003). *Contemporary Belarus Between democracy and dictatorship*. RoutledgeCurzon: London and New York.
- Kuzio, Taras. (2002). *Ukraine: Perestroika to Independence*. Second Edition. Houndmills and London: MacMillan Press LTD.
- (1997). *UKRAINE UNDER KUCHMA Political Reform, Economic Transformation and Security Policy in Independent Ukraine*. Houndmills and London: MacMillan Press LTD.
- Lamminparras, Nico. (2013). Rauhanturvaoperaatio Dnestrillä 20v – rauhan vai stagnaation tae? – *Sotilasaikakauslehti 5/2013 Toukokuu*. Upseeriliitto: Helsinki, 50–51.
- (2014a). *Mikä on Transnistria? Dnestrin moldovalaisen tasavallan synty & nykypäivä*. Pro gradu -tutkielma. HY: Helsinki.
- (2014b). Vain Venäjän vasalli? Transnistria EU:n ja Euraasian välillä. – *Tiede ja ase Vol 72 Nro 1 (2014)*. Toim. Ismo Turunen. SSTS: Helsinki, 42–74.
- (2021). Ylimalkaiset Ukrainan-hyökkäysarviot Venäjän voitto. Puheenvuoro. Turun Sanomat 29.12.2021.
- (2022a). USA:n uudesta Ukraina-arviosta unohtui kartanluku. Puheenvuoro. Turun Sanomat. 11.2.2022.
- (2022c). Ukrainan invaasio alkoi odotetusti, eskaloituuko Transnistriaan? Puheenvuoro. Turun Sanomat 26.2.2022.
- (2022d). Hyökkäys Ukrainaan kiristää Venäjän ja Moldovan välejä – laajeneeko sota Transnistrian kautta länteen?. – *MustRead* 15.3.2022. <https://www.mustread.fi/blogit/hyokkays-ukrainaan-kiristaa-venajan-ja-moldovan-valeja-laajeneeko-sota-transnistrian-kautta-lanteen/>.
- (2022e) Transnistrian iskut luovat hajaannusta Moldovaan – ”Maa on Venäjän jälkeen venäläisin maailmassa”. – *Suomen Kuvalehti* 4.5.2022. <https://suomenkuvalehti.fi/ulkomaat/transnistrian-iskut-luovat-hajaannusta-moldovaan-maa-on-venajan-jalkeen-venalaisin-maailmassa/>.
- (2022f). Valko-Venäjän vuoden 2022 sotilaspoliittinen kehitys. – *Idäntutkimus 3/2022*. Toim. Mika Perkiömäki. VIETS: Helsinki, 66–73.
- (tulossa). Och åter kom Svarta Vårfesten? Kriget 1992 i Moldaviens & Transnistriens presidentdiskurser 30 år senare. Artikkelikäsikirjoitus (*Nordisk Östforum*).
- (2023). Epätoivottu, laiton – mutta hävitettävän ammukset! Moldovan ja Transnistrian presidentit & diskurssi Venäjän Asevoimien Operatiivisesta Ryhmästä 2020–2021. *Ennen&Nyt*. Toim. Maria Julku. Toimituksessa/vertaisarvioinnissa.
- Luukkanen, Arto (2009). *Tuntematon Valko-Venäjä*. Toim. Arto Luukkanen. Edita: Helsinki.
- Marples, David (1999). *Belarus A Denationalized Nation*. London: Routledge.

- Meriaho, Siru (2019). *Euroopan unioni ja Valko-Venäjä: Onko EU normatiivinen valta?*. Pro gradu -tutkielma. HY: Helsinki.
- Мікалаеў, Ян (2002). Вайсковае супрацоўніцтва Беларусі й Расіі. – *Беларуска-Расійская інтэграцыя. Аналітычныя артыкулы*. (Toim. ei mainittu). Менск: УП. Выдавецтва Энцыклапедыкс, 370–378.
- Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь (МАРБ, 2022a). <https://www.mil.by>. Ei pääsyä.
- (2022b). <https://www.mod.mil.by>. Ei pääsyä.
- Министерство иностранных дел ПМР (МИД, 2022). О Республике Общие сведения. https://mid.gospmr.org/ru/republic_main.
- Министерство обороны Республики Беларусь (МОРБ, 2022a). На официальном открытии стратегических командно-штабных учений «Восток-2022». 31.8.2022 15:50. <https://www.facebook.com/mod.mil.by>.
- (2022b). Белорусские зенитчики успешно провели боевые стрельбы. 26.8.2022 08:56. <https://www.facebook.com/mod.mil.by>.
- Министерство обороны Приднестровской Молдавской Республики (МОПМР, 2022). <https://www.mopmr.org>. Ei pääsyä.
- Минобороны Приднестровья (minoboronipmr, 2022). <https://www.instagram.com/minoboronipmr>.
- Министерство обороны Российской Федерации (МР, 2022a). В Оперативной группе российских войск в Приднестровье состоялось занятие с экипажами боевых машин, 11.8. https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12432728.
- (2022b). В Оперативной группе российских войск в Приднестровье прошло занятие с гранатометчиками, 25.8. https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12435335.
- (2022c). В Оперативной группе российских войск в Приднестровье прошло занятие со снайперами, 26.8. https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12435515.
- Мірановіч, Яўген (2003). *Найноўшая гісторыя Беларусі*. Санкт-Пецярбург: Неўскі прасьцяг.
- Mitrofanova Anastasia. (2015). Transnistrian conflict in the context of post-Soviet nation-building. – *Sociolinguistics Studies*. April 2015. Vigo: University of Vigo, 191–216.
- Muzyka, Konrad (2021). *The Belarusian Armed Forces Structures, Capabilities, and Defence Relations with Russia*. RKK: Tallinn.
- Military Watch Magazine (MWM, 2022). Russian and Belarusian S-400s on NATO Frontlines Conduct Combat Readiness Drills, 17.7. <https://militarywatchmagazine.com/article/after-shooting-down-ukrainian-targets-russia-s-s-400-missile-defence-units-in-belarus-conduct-combat-readiness-drills>.
- Morgione, Maria L. (2015). *Stretta tra due Mondi. La Transnistria tra identità del passato e incertezza del futuro*. Tesi di laurea. Alma Mater Studiorum Università di Bologna. SCUOLA DI LINGUE E LETTERATURE, TRADUZIONE E INTERPRETAZIONE: Forlì.
- Нечаева-Юрійчук, Наталія (2015). Придністров'я як фактор впливу на Республіку Молдову та Україну. – *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. Т. 31–32. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича: Чернівці, 58–63.
- Nikonov, Vyacheslav (1999). The place of Belarus on Russia's foreign policy agenda. – *Belarus at the crossroads*. Garnett, Sherman W. & Legvold, Robert (eds.). Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 105–130.
- Новости Приднестровья (НП, 2022a). <https://novostipmr.com>. Ei pääsyä.

- (2022b). <https://www.facebook.com/novostipmrcom>.
- (2022c). <https://vk.com/novostipridnestrovyu>.
- Perpelitsa, Hrihoriy (1999). Belarusian-Russian integration and its impact on the security of Ukraine. – *Belarus at the crossroads*. Garnett, Sherman W. & Legvold, Robert (eds.). Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 81–104.
- Первый Приднестровский (ПП, 2022a). <http://tv.pgtrk.com/>. Ei pääsyä.
- (2022b). <https://www.facebook.com/tv.pgtrk/>.
- Пінцак, Вадим. (2009). Червневі події 1992 року у Придністров'ї. – *Історична панорама*. Вип. 9. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича: Чернівці, 89–96.
- Плаценко, Марія Л. (2008). Роль та інтереси Росії в урегулюванні Придністровського конфлікту. – *Стратегічні пріоритети*, №3(8). Національний інститут стратегічних досліджень: Київ, 233–239.
- Президент Приднестровской Молдавской Республики (Президент, 2022a). Указ Президента ПМР от 22 августа 2022 года № 335 «О продлении срока действия высокого «желтого» уровня террористической опасности», 22.8. <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/ukazi/o-prodlenii-sroka-deystviya-visokogo-jelto-go-urlo1vnya-terroristicheskoy-opasnosti.html>.
- (2022b). Конституция ПМР, ei päivätty. <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/konstitutsiya-pmr/>.
- (2022c). Вадим Красносельский встретился с российским послом, 13.7. <https://president.gospmr.org/press-sluzhba/novosti/vstrecha-rf.html>.
- (2022d). Вадим Красносельский принял участие в работе круглого стола «Участие Российской Федерации в миротворческой операции в Приднестровье. 30 лет мира и стабильности в регионе», 21.7. <https://president.gospmr.org/press-sluzhba/novosti/vadim-krasnoseljskiy-prinyal-uchastie-v-rabote-kruglogo-stola-uchastie-rossiyskoy-federatsii-v-mirotvorcheskoy-operatsii-v-pridnestrovje-30-let-mira-i-stabilnosti-v-regione-.html>.
- (2022e). Обращение по случаю 30-й годовщины ввода Миротворческих сил Российской Федерации в Приднестровье, 29.7. <https://president.gospmr.org/prezident/pozdravleniya-i-obrascheniya/obraschenie-po-sluchayu-30-y-godovschini-vvoda-mirotvorcheskikh-sil-rossiyskoy-federatsii-v-pridnestrovje.html>.
- (2022f). Вадим Красносельский поздравил россиян с Днем Государственного флага РФ, 22.8. <https://president.gospmr.org/prezident/pozdravleniya-i-obrascheniya/vadim-krasnoseljskiy-vozdravil-rossiyan-s-dnem-gosudarstvennogo-flaga-rf.html>.
- (2022g). Поздравление с Днем Республики, 2.9. <https://president.gospmr.org/prezident/pozdravleniya-i-obrascheniya/vozdravlenie-s-dnem-respubliki.html>.
- Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь (ПРБ, 2022a). Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, ei päivätty. <https://president.gov.by/be/gosudarstvo/constitution>.
- (2022b). Цырымонія ўскладання кветак і вяноў у мемарыяльным комплексе ”Курган Славы”, 3.7. <https://president.gov.by/be/events/ceremoniya-vozlozheniya-cvetov-i-venkov-v-memorialnom-komplekse-kurgan-slavy-1656849679>. Videotallenteena osoitteessa Общенациональное телевидение (ОНТ) 3 июля 2022. Выступление Лукашенко в День Независимости. Прямая трансляция. Курган Славы. <https://ont.by/news/3-iyulya-2022-vystuplenie-lukashenko-v-den-nezavisimosti-pryamaya-translyaciya-kurgan-slavy>.
- (2022c). Цырымонія ўшаноўвання выпускнікоў ваенных ВНУ і вышэйшага афіцэрскага складу, 12.7. <https://president.gov.by/be/events/ceremoniya-chestvovaniya-vypusknikov-voennyh-vuzov-i-vysshego-oficerskogo-sostava-1657626112>.

- (2022d). Віншаванне народу Украіны з Днём Незалежнасці, 24.8. <https://president.gov.by/be/events/pozdravlenie-narodu-ukrainy-s-dnem-nezavisimosti-1661324650>.
- (2022e). Открытый урок ”Историческая память - дорога в будущее”, 1.9. <https://president.gov.by/ru/events/otkrytyy-urok-istoricheskaya-pamyat-doroga-v-budushchee>. Venäjänkielisenä tiedotus kattaa kaksi kertaa valkovenäläistä versiota enemmän luennon keskusteluja.
- (2022f). Торжественное собрание по случаю Дня Независимости Беларуси, 2.7. <https://president.gov.by/ru/events/torzhestvennoe-sobranie-po-sluchayu-dnya-nezavisimosti-belarusi>. Video avautuu ainoastaan tästä venäjänkielisestä linkistä.
- (2022g). Народа па пытаннях забеспячэння ваеннай бяспекі, 26.5. <https://president.gov.by/be/events/soveshchanie-po-voprosam-obespecheniya-voennoy-bezopasnosti-1653571542>.
- Saarinen, Saana (2021). *Valko-Venäjä ennen Stalinin terraria : taiteilija Aleksanteri Aho-la-Valon dramaattiset vuodet Valko-Venäjällä 1919-1930*. Hämeenlinna: Elpo.
- Sannikov, Andrei (2002). Russia's Varied Roles in Belarus. – *Independent Belarus Domestic Determinants, Regional, and Implications for the West*. Balmaceda, M. M. & Clem, OJ. I. & Tarlow, L. L. (eds.). Cambridge (Ma): HUP, 222–231.
- Siljander, Pauli (1995). Teksti ja todellisuus – laadullisten aineistojen tulkinnan edellytyksistä. – *Ihmistieteiden 1990-luvun metodologiaa etsimässä Keskustelua kasvatus- ja sosiaalitieteiden 1990-luvun metodologiasta* (190M). Jari Eskola, Jukka Mäkelä & Juha Suoranta (toim.). Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. C 8 Katsauksia ja puheenvuoroja. Aikuiskasvatuksen ja jatkuvan koulutuksen julkaisuja 2. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 111–130.
- Smith, Gr. & Law, V. & Wilson, A. & Bohr, A., & Allworth, E (1998). National history and national identity in Ukraine and Belarus. – *Nation-building in the Post-Soviet Borderlands: The Politics of National Identities*. Eds. Smith, G. & Law, V. & Wilson, A. & Bohr, A., & Allworth, E. Cambridge: CUP, 23–47.
- Strauțiu, Eugen & Melinte, Mihai (2021). GRUPUL OPERATIV AL TRUPELOR RUSE ȘI MISIUNE DE PACIFICARE TRANSNISTREANĂ. – *ANUARUL LABORATORULUI PENTRU ANALIZA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN* Volume V. 1 / 2021. Sibiu: LABORATORUL PENTRU ANALIZA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN, 108–122.
- Шушкевич, Станислав (2012). *Моя жизнь, крушение и воскрешение СССР*. РОСПЭН: Москва.
- Ціхаміраў, Аляксандар. (2002a). Расія ў вонкавай палітыцы афіцыйнага Менску. – *Беларуска-Расійская інтэграцыя. Аналітычныя артыкулы*. (Toim. ei mainittu). Менск: УП. Выдавецтва Энцыклапедыкс, 347–362.
- (2002b). Беларусь ў вонкавай палітыцы Расіі. – *Беларуска-Расійская інтэграцыя. Аналітычныя артыкулы*. (Toim. ei mainittu). Менск: УП. Выдавецтва Энцыклапедыкс, 327–346.
- Турунак, Юры (2006). Мадэрная гісторыя Беларусі. Вільня: Інстытут Беларусістыкі.
- Verona, Sergiu (1989). *THE WITHDRAWAL OF SOVIET TROOPS FROM ROMANIA IN 1958 : AN ANALYSIS OF THE DECISION. FINAL REPORT TO NATIONAL COUNCIL FOR SOVIET AND EAST EUROPEAN RESEARCH*. The Johns Hopkins University.
- ВЕСТИРУ (2022). Церемонія прощання с Міхаілом Горбачевым. Прямая трансляцыя, 3.9. <https://smotrim.ru/live/63815>.
- Вооруженные Силы Республики Беларусь (ВСРБ, 2022). *Армия Выпуск № 3 (157) май-июнь 2022*. Минск. <https://army.mil.by/>.